

Innspill til utvalg for fremtidens utdanningsstøtte

Samfunnsviterne takker for muligheten til å gi innspill til arbeidet med framtidens utdanningsstøtte. Vi organiserer om lag 22 000 medlemmer med høyere utdanning innen samfunnsvitenskapelige og humanistiske fag.

Vi ønsker med dette å gi et tidlig innspill til utvalgets arbeid. Våre medlemmer merker at arbeidslivet er i rask endring som følge av digitalisering, omstilling og demografiske utviklingstrekk. Dette stiller nye krav til hvordan utdanningsstøtten innrettes. Ordningene må ikke bare støtte unge mennesker gjennom et tradisjonelt gradsløp, men også legge til rette for at voksne kan bygge ny kompetanse gjennom hele yrkeslivet.

- **Bedre støtteordninger for mikroemner og kortere utdanningsløp**

Kortere og mer fleksible utdanningstilbud får stadig større betydning for å dekke arbeidslivets kompetansebehov. Mikroemner, årsstudier og former for etter- og videreutdanning gjør det mulig å oppdatere eller omstille kompetanse uten å ta en full grad.

Dagens utdanningsstøttesystem er i stor grad bygget rundt lengre, sammenhengende utdanningsløp. Det kan gjøre terskelen høy for personer som har behov for mindre og mer målrettede kompetansetiltak.

Samfunnsviterne mener derfor at utvalget bør foreslå ordninger som i større grad gjør utdanningsstøtte tilgjengelig for kortere, fleksible og modulbaserte utdanningstilbud. Dersom livslang læring skal være et reelt politisk mål, må også finansieringsordningene understøtte dette.

- **480-studiepoengsgrensen bør gjennomgås**

Grensen på 480 studiepoeng for støtteberettiget utdanning er lite tilpasset et arbeidsliv der mange vil ha behov for videreutdanning, omskolering eller ny spesialisering gjennom karrieren. Ordningen bygger på en forståelse av utdanning som en aktivitet som i hovedsak gjennomføres tidlig i livet, heller enn et system som gjør det mulig å vende tilbake til utdanning i ulike faser av yrkeslivet.

Utvalget bør derfor vurdere å heve eller endre 480-studiepoengsgrensen. Regelverket bør i større grad understøtte målet om livslang læring og bidra til at arbeidslivet har tilgang til oppdatert kompetanse.

- **Inntektsgrensen for studiestøtte bør økes**

Dagens inntektsgrenser kan redusere insentivene til å kombinere studier med arbeid. For mange studenter er arbeid en nødvendig del av finansieringen av studiene, samtidig som arbeidslivet etterspør kandidater med arbeidserfaring.

Arbeid under studiene gir praktisk kompetanse, styrker overgangen til arbeidslivet og kan bidra til å redusere risikoen for utenforskap etter endt utdanning. Når arbeidsinntekt i for stor grad fører til reduksjon i støtte, kan det svekke både studentenes økonomiske handlingsrom og deres muligheter til å opparbeide relevant erfaring. Inntektsgrensene bør økes slik at studenter i større grad kan kombinere utdanning og arbeid uten å bli økonomisk straffet for det.

- **En mer sosialt innrettet rentemodell for studielån**

Tilbakebetalingsordningene er en viktig del av utdanningsstøttesystemet. Høye eller uforutsigbare renter kan øke den økonomiske risikoen ved å investere i utdanning og virke særlig belastende for grupper med svak økonomisk bæreevne.

Vi mener derfor at utvalget bør vurdere en alternativ modell for renteberegning på studielån, inspirert av Husbankens rentemodell. En mer sosialt innrettet rentefastsettelse kan bidra til større forutsigbarhet og redusert økonomisk usikkerhet i tilbakebetalingsfasen. Målet bør være å finne en bedre balanse mellom samfunnets behov for tilbakebetaling og hensynet til at utdanning er en investering som kommer både den enkelte og samfunnet til gode.

- **Prioritering av generelle fremfor særskilte støtteordninger**

Utdanningsstøttesystemet bør i størst mulig grad være basert på generelle og kunnskapsbaserte ordninger. Evalueringer av enkelte ordninger for nedskrivning eller sletting av studielån har vist begrenset effekt på de målene de er ment å oppnå. Blant annet viste en analyse utført av Vista Analyse på oppdrag fra Kommunal- og distriktsdepartementet at nedskrivingsordningen i Finnmark og Nord-Troms i hovedsak har hatt begrensede og til dels midlertidige effekter på bosetting. Det foreligger også begrenset dokumentasjon på at gjeldssletting for enkelte yrkesgrupper gir vesentlige effekter på rekruttering, eller at gjeldssletting for bosatte i kommuner i sentralitetsklasse 5 og 6 leder til økt tilflytting.

Av disse grunner bør utvalget foreta en grundig gjennomgang av særordninger knyttet til studiegjeld og vurdere om ressursene i større grad bør benyttes til generelle tiltak som styrker utdanningsstøtten.

Avslutning

Framtidens utdanningsstøttesystem må i større grad være tilpasset et arbeidsliv preget av kontinuerlig kompetanseutvikling. Samfunnsviterne mener at støtteordningene bør utformes slik at de fremmer livslang læring, gjør det enklere å kombinere utdanning og arbeid, og sikrer at økonomiske barrierer ikke hindrer nødvendig kompetanseutvikling gjennom livet.

*Med vennlig hilsen,
Samfunnsviterne*

Jan Olav Birkenhagen
Generalsekretær (konst.)